

Kulaki in sodniki

Dokumenti o kulaških procesih na Celjskem - tak je naslov najnovejše izdaje v zbirki Mali tiski Zgodovinskega arhiva Celje. V njej je dr. Milko Mikola izbral nekaj arhivskih dokumentov, ki pričajo o sodni praksi izpred 50 let, ko je bilo treba velikim kmetom na tako imenovanih kulaških procesih odvzeti zemljo, da so lahko nastale zadrug.

Povod za knjižico je bila po besedah avtorja v javnosti pozabljena 50-letnica sprejetja partijske resolucije o socialistični preobrazbi vasi, ki je dala smernice za začetek ustanavljanja kmetijskih zadrug. Ker je partija predvidevala, da veliki kmetje ne bodo želeli vstopiti vanje, so jih z montiranimi procesi spravili za zapahe, na prisilno delo in ob premoženje ter ga dali na razpolago zadrugam. Originalnih sodb je veliko, prav tako poročil sodišč o obračunih s kulaki, zato je izbral le nekaj primerov.

Na predstavitvi knjižice, ki jo je pripravilo Zgodovinsko društvo Celje, je dr. Mikola govoril še o drugih povojnih procesih v Sloveniji, saj je bil eden prvih, ki se je lotil nekaterih do pred leti tabu tem slovenske preteklosti, kot so na primer zaplembe imetja, povojni poboji... Ugotavlja, da zadnja leta pri proučevanju teh tem ni več ovir in da se jih loteva vse več zgodovinarjev.

V razpravi se je sprožilo vprašanje krivde sodnikov. Ob proučevanju povojnih procesov v letih 1945-52, ko je bilo nasilje najhujše, je dr. Mikolo najbolj presenetila prorežimska vloga sodstva, ki je po tekočem traku sodilo domnevnim sovražnikom režima, zlasti premožnim, da so prišli do njihovega imetja. Sodstvo je s prisilnim delom obsojencev državi zagotavljalo množico zastoj delovne sile. Resda so bili med obsojenimi tudi resnični vojni zločinci, večina procesov pa je bila zmontiranih. Doktorji prava so pristali na politični žargon partije in se povsem podredili njenim direktivam. Tisti, ki so se uprli, so jih zamenjali, zaprli, nekateri so v obupu naredili samomor.

Razpravljavci so menili, da se razmere spreminjajo prepočasi. Nekateri procesi še niso bili obnovljeni in žrtve oproščene krivde, vračanja premoženja teče prepočasi, celo izdani mrliški listi za žrtve pobojev imajo napačne datume... TC